

Sygn. akt I UK 159/13

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 18 grudnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Iwulski

SSN Roman Kuczyński

w sprawie z odwołania F. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 grudnia 2013 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 10 października 2012 r.,

I. oddala skargę kasacyjną,

II. adw. J. K. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w N. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną skarżącemu w postępowaniu kasacyjnym, którą należy podwyższyć o stawkę podatku VAT.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 10 października 2012 r. oddalił apelację skarżącego wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego w N. z 4 czerwca 2012 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji pozwanego z 31 stycznia 2012 r., odmawiającej mu prawa do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 i art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (dalej jako „ustawa emerytalna”) wobec braku wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Pozwany uznał 10 lat, 4 miesiące i 22 dni takiej pracy. Spór dotyczył okresu od 27 lipca 1977 r. do 30 kwietnia 1983 r., kiedy wnioskodawca pracował w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w S. Wynikał z zakwestionowania przez pozwanego podstawy zatrudnienia wnioskodawcy, który twierdził, że był zatrudniony jako pracownik, natomiast pozwany na podstawie dokumentów przyjął, iż wnioskodawca pracował jako członek tej Spółdzielni. Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca pracował wówczas jako mechanik. Stosunek pracy ustał w wyniku wypowiedzenia członkostwa i pracy. Spółdzielnia wystawiła wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach na stanowisku kierowcy ciągnika. W zaświadczeniu o pracy i dochodach z 30 grudnia 1995 r. podała zaś, że wnioskodawca był członkiem Spółdzielni w okresie od 27 lipca 1977 r. do 30 kwietnia 1983 r. oraz był zatrudniony i wynagradzany według zasad obowiązujących członków Spółdzielni. Sąd Okręgowy decyzję pozwanego uznał za prawidłową, albowiem zasadnie odmówił zaliczenia spornego okresu do szczególnego stażu emerytalnego, gdyż wnioskodawca był członkiem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej a nie jej pracownikiem. Rozstrzygnięcie to potwierdził Sąd Apelacyjny, oddalając apelację wnioskodawcy. Praca w Spółdzielni w ramach członkostwa wynika z zaświadczenia o pracy i dochodach z 30 grudnia 1995 r., wystawionego przez RSP w S., w którym podano, że wnioskodawca był członkiem tej Spółdzielni i był wynagradzany według zasad obowiązujących członków. Podobne stwierdzenie zostało zamieszczone w świadectwie pracy z 30 maja 1984 r., wystawionym przez RSP w S., tj. że stosunek pracy z wnioskodawcą został rozwiązany za wypowiedzeniem członkostwa i pracy. Ponadto sam wnioskodawca złożył w organie rentowym pisemne oświadczenie z 19 lutego 2007 r., że był

zatrudniony na zasadzie członkostwa w RSP w S. w okresie od 27 lipca 1977 r. do 30 kwietnia 1983 r. Sąd Apelacyjny na tej podstawie rozstrzygnął, że wnioskodawca w spornym okresie nie pozostawał w stosunku pracy. Twierdzenia wnioskodawcy, iż członkiem Spółdzielni został dopiero w lipcu 1982 r. pozostają w sprzeczności z dokumentacją osobową w aktach, dlatego Sąd Apelacyjny pominął dowód z zeznań świadków jako zgłoszony dopiero w apelacji.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie art. 385 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 518 k.p.c. przez nieuwzględnienie zarzutu zawartego w treści apelacji, dotyczącego naruszenia art. 224 § 1 k.p.c. w związku z art. 3 k.p.c. i art. 227 k.p.c. oraz art. 258 k.p.c., polegającego na nieprzeprowadzeniu przez Sąd pierwszej instancji dowodu z zeznań świadków [...], który to dowód był wnioskowany już w odwołaniu wnioskodawcy od decyzji pozwanego i w związku z tym niedostateczne wyjaśnienie okoliczności faktycznych sprawy w kierunku ustalenia przysługującego wnioskodawcy uprawnienia do emerytury, a zwłaszcza możliwości zaliczenia zatrudnienia w RSP od 27 lipca 1977 r. do 30 kwietnia 1983 r. – mimo istniejących w tym zakresie możliwości dowodowych sygnalizowanych przez wnioskodawcę już w pierwszej instancji, - przy błędnym ustaleniu przez Sąd drugiej instancji, że wnioskodawca wystąpił z powyższym wnioskiem dopiero w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma zasadnej podstawy kasacyjnej i dlatego została oddalona (art. 398¹⁴ k.p.c.).

Poprzestaje tylko na podstawie procesowej, która ma znacznie, jeżeli uchybienie przepisom postępowania mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). O wyniku sprawy (rozstrzygnięciu) decyduje prawo materialne, gdyż to ono wyznacza, czy przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie oraz czy okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione do rozstrzygnięcia sprawy (art. 217 § 3 k.p.c. i art. 227 k.p.c.). W sprawie płaszczyzna prawa materialnego opierała się na zasadniczym stwierdzeniu, że praca w charakterze członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie

daje prawa do przejścia na emeryturę w wieku niższym niż podstawowy wiek emerytalny z uwagi na zatrudnienie w szczególnych warunkach, o których mowa w art. 32 ustawy emerytalnej (wyroki Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r., I UK 142/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 272 i z 18 stycznia 2005 r., I UK 136/04, LEX nr 602703) oraz że członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie może pozostawać z tą spółdzielnią w pracowniczym stosunku zatrudnienia (wyrok z 8 grudnia 2009 r., I UK 186/09, OSNP 2011 nr 13-14, poz. 189). Jeżeli więc skarga kasacyjna może zostać uwzględniona, to Sąd Najwyższy musi mieć w pierwszej kolejności na uwadze prawo materialne. Skarżący jednak nie zarzuca naruszenia prawa materialnego. Nawet gdyby odejść od tej reguły, to sama podstawa procesowa skargi nie uzasadnia stwierdzenia, że zaskarżony wyrok może być podważony. Sąd Najwyższy nie rozpoznaje sprawy lecz tylko skargę kasacyjną, która odnosi się do prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji i w rozpoznaniu skargi związany jest jej zarzutami (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Chodzi o to, że granicę ustaleń stanu faktycznego stanowi dwuinstancyjne postępowanie przed sądem powszechnym (art. 398³ § 3 k.p.c.). Skarżący w podstawie kasacyjnej (procesowej) zarzuca wadliwość postępowania dowodowego przez pominięcie (oddalenie) jego wniosku o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków, na okoliczność, że członkiem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej został dopiero po pięciu latach pracowniczego zatrudnienia. Zarzut taki nie ma jednak oparcia we właściwych przepisach prawa procesowego. Przede wszystkim skarżący nie zarzuca naruszenia przepisu art. 217 § 3 k.p.c., który samodzielnie stosuje również Sąd drugiej instancji lub kontroluje jego zastosowanie przez Sąd pierwszej instancji. Z przepisu tego nie wynika, że sąd ma przeprowadzić każdy dowód zawnioskowany przez stronę. Przeciwnie sąd powinien („pomija”) pominąć twierdzenia i dowody, jeżeli okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione. Sąd drugiej instancji oczywiście nieprawidłowo stwierdził, że wniosek o dowód z zeznań świadków został zgłoszony dopiero w apelacji, jednak z drugiej strony sąd drugiej instancji na podstawie art. 382 k.p.c. samodzielnie ocenia i ustala stan faktyczny oraz orzeka w oparciu o materiał zebrany w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Oddalając apelację skarżącego Sąd drugiej instancji mógł więc stwierdzić, że sprawa została dostatecznie wyjaśniona do rozstrzygnięcia. Skarżący nie zarzuca

naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisów art. 382 k.p.c. i art. 217 § 3 k.p.c. Merytorycznie nie koncentruje się na wartości dowodowej dokumentów, które zdecydowały o ustaleniu, że w spornym okresie skarżący pracował jako członek Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej a nie jako jej pracownik. Wśród tych dokumentów jest oświadczenie skarżącego z 19 lutego 2007 r. (w aktach rentowych), w którym oświadczył - zważając na pouczenie o odpowiedzialności karnej -, że był zatrudniony w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej od 27 lipca 1977 r. do 30 kwietnia 1983 r. na zasadzie członkostwa. W sekwencji czasowej jest to dokument ostatni, a już uprzednie dokumenty w swej treści wskazywały na zatrudnienie skarżącego jako członka spółdzielni (wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku). Argumentacja ta wykracza ponad potrzebę, gdyż w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). W sprawie ustalono, że skarżący pracował w spornym okresie jako członek a nie jako pracownik Spółdzielni. Ustalenie to wiąże i nie podważają go zarzuty naruszenia przepisów postępowania wskazanych w podstawie kasacyjnej. Ze względu na przedmiot regulacji art. 518 k.p.c. został powołany zapewne omyłkowo, natomiast przepisy art. 3 k.p.c., art. 224 § 1 k.p.c., art. 258 k.p.c. określają tylko ogólne normy dotyczące przebiegu postępowania i dlatego same w sobie nie pozwalają stwierdzić, iżby doszło do uchybienia mogącego mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). To, że przewodniczący zamyka rozprawę po przeprowadzeniu dowodów i udzieleniu głosu stronom nie oznacza, że może to uczynić dopiero po przeprowadzeniu wszystkich dowodów zgłoszonych przez stronę. Sąd może pominąć twierdzenia i dowody, jeżeli okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione (art. 217 § 3 k.p.c.). Nie stoi to w sprzeczności z ogólną regułą o obowiązku stron wyjaśniania sprawy zgodnie z prawdą. Mimo takiego obowiązku twierdzenia stron mogą być sprzeczne. Postępowanie dowodowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie rządzi się też jako nadrzędną regułą, że dowód z zeznań świadków powinien być zawsze przeprowadzony, gdyż jego znaczenie nie musi być większe niż dokumentów, zwłaszcza, że w sprawie nie małą wagę miało kilka dokumentów, w tym opisane wyżej oświadczenie skarżącego z 19 lutego 2007 r. Innymi słowy brak jest podstaw

do stwierdzenia naruszenia art. 258 k.p.c., a także art. 385 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji. Koszty zastępstwa procesowego udzielonego skarżącemu w postępowaniu kasacyjnym z urzędu zasądzone na podstawie § 2 ust. 3, § 12 ust. 2 i § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.